Mika Linna
30.11.2023

Eduskunnan lakivaliokunta lav@eduskunta.fi

U 71/2023 vp

Finanssiala ry:n lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eurooppalaisista rajat ylittävistä yhdistyksistä ym.

Lakivaliokunta on pyytänyt Finanssiala ry:n (FA) lausuntoa luonnoksesta valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eurooppalaisista rajat ylittävistä yhdistyksistä sekä asetukseksi asetusten (EU) N:o 1024/2012 ja (EU) 2018/1724 muuttamisesta (U-kirjelmä).

1 FA tukee valtioneuvoston kantaa ja pitää tärkeänä yhdistymisvapauden käytön, kansalaisyhteiskunnan monipuolisen toiminnan sekä yhdistysten rajat ylittävän toiminnan mahdollisuuksien ja liikkumisvapauden parantamista EU:ssa.

2 FA pitää selvänä, että muiden oikeushenkilöiden tapaan eurooppalainen rajat ylittävä yhdistys (ECBA) kuuluisi rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan lainsäädännön soveltamisalaan. Komission näkemyksistä poiketen FA pitää myös selvänä, että ECBA-muotoista yhdistystäkin voidaan hyödyntää laittomiin tai rikollisiin tarkoituksiin kuten rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen. Komission esittämät hallintakeinot (perustajien ja hallituksen jäsenten taustaselvitykset, kotipaikan siirron rajoitukset) ovat helposti kierrettävissä, eivätkä ne siksi olisi riittäviä estämään väärinkäytöksiä.

3 FA arvioi, että väärinkäytöksiin liittyvät riskit on kuitenkin mahdollista pitää hyväksyttävällä tasolla. Keskeisiä keinoja tähän ovat ECBA:n perustamisen, taloudenpidon ja hallinnon menettelytapojen asianmukaisuuden sekä yhdistysrekisteriin merkittävien tietojen kattavuuden, oikeellisuuden ja ajantasaisuuden varmistaminen. Jos näiden toteutuminen voidaan varmistaa, pankkipalvelut voidaan tarjota normaaliin tapaan EU:n ja kansallisten rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevien normien sekä pankkien riskiperusteisen arvioinnin ja liiketoiminnallisten asiakasvalintakriteerien puitteissa.

4 U-kirjelmässä esitetty huoli pankkipalveluiden saatavuudesta yhdistystoimintaa varten on perusteltu ja heijastellee asiasta EU:n laajuisesti ja Suomessakin käytyjä keskusteluja. FA:n arvion mukaan yhdistysten kokemien ongelmien tärkeimmät taustasyyt ovat:

- Olennaisesti kiristyneet rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa ja asiakkaan tuntemista sekä henkilötietojen käsittelyä ja suojaa koskevat EU:n ja kansallisen lainsäädännön määräykset, jotka ovat merkittävästi lisänneet sekä yhdistyksen laillisista edustajista, hallituksen jäsenistä, toiminnasta, rahoituksen lähteistä ja käyttökohteista ym. kerättävien tietojen määrää että tietojen oikeellisuutta ja ajantasaisuutta koskevia vaatimuksia;
- Toimivaltaisten ylikansallisten tahojen (EU:n komissio, Financial Action Task Force ym.) linjaukset siitä, että voittoa tavoittelemattomiin yhdistyksiin eli ns. NPO-sektoriin liittyy yleisesti korkea rahanpesun ja terrorismin rahoituksen riski. Vaikkeivat tällaiset linjaukset välittömästi sido pankkeja, ne tosiasiallisesti ohjaavat vahvasti pankkien riskiperusteisen liikkumavaran ja harkinnan käyttöä;
- EU:n rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunnan sääntelyn tulkinnanvaraisuus, sääntelyä täydentävät valvontaviranomaisten ohjeet sekä Suomen osalta edellä mainittuja pidemmälle menevät kansallisen lainsäädännön lisävaatimukset, jotka kaikki yhdessä rajoittavat ja valitettavan usein jopa estävät riskiperusteisen harkinnan pankkipalveluja myönnettäessä.

5 Lausunnon kohteena olevan direktiivin osalta Suomen tulisi aktiivisesti pyrkiä siihen, että ECBA-muotoisen yhdistyksen perustamista, taloudenpitoa, hallintoa sekä rekisteröintiä ja rekisteriin merkittävien tietojen kattavuuden, oikeellisuuden ja ajantasaisuuden varmistamista koskevat tehtävät ja vastuut määriteltäisiin yksiselitteisesti ja jäsenvaltioita sitovasti. FA pitää myös tärkeänä, että jatkovalmistelussa varmistetaan direktiivin vaatimusten yhteensopivuus parhaillaan uudistettavana olevan EU:n rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan sääntelypaketin vaatimusten kanssa. FA haluaa kiinnittää valiokunnan huomiota siihen, että mainittu sääntelypaketti on edennyt jo trilogivaiheeseen, minkä vuoksi asia olisi perusteltua selvittää ensi tilassa.

6 Pankkipalvelujen saatavuuden helpottamiseksi FA pitää tarpeellisena myös sitä, että yhä pidemmälle harmonisoidun EU:n rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan sääntelyn myötä nykyinen kansallinen lisäsääntely puretaan ja uusista ylimääräisistä vaatimuksista pidättäydytään.

7 Edellä mainitut ehdotukset eivät takaa automaattista pääsyä pankkipalveluihin, mutta luovat edellytykset sille, että pankkien päätökset ECBA- ja muidenkin voittoa tavoittelemattomien yhdistysten asiakkuuksista ja palveluista voidaan tehdä aidosti riskeihin perustuen ja rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevan lainsäädännön tavoitteet huomioiden.

FINANSSIALA RY

Taina Ahvenjärvi